

Dawes za odpravo primarnih volitev. - Kantonci zmagujejo

"BIG BUSINESS" KONTROLIRA NOMINACIJE KANDIDATOV, TAKO PRAVI DAWES. — O NEODVISNI VLADI NI VEČ GOVORA. — PERSHING JE TUDI GOVORIL NA KONVENCIJI AMERIŠKE LEGIJE.

Philadelphia, Pa. — Podpredsednik Charles G. Dawes je rekel v svojem govoru ob priliki konvencije Ameriške legije v Philadelphiji, Pa., da o neodvisni vladi ni več govora, kajti veliki podjetniki kontrolirajo nominacijo kandidatov.

V svojem govoru je Dawes nagovarjal člane legije, naj se zanimajo za volitve — nepristranski volivci naj pridejo na plan po vsej deželi. Dawes je rekel, da člani legije nimajo druge naloge, kakor priti ven z glasovi, in to pri državnih, okrajnih in mestnih volitvah.

Ko se je podpredsednik Dawes prikazal v dvorani, kjer se je vršila konvencija, je zašel v vse navdušeno pozdravljaljo svojega sočlana. Tudi gen. Johna Pershinga, ki je tudi govoril, so delegati na konvenciji navdušeno pozdravljali.

Dawes je rekel tudi med drugim, da je on osebno za odpravo primarnih volitev in če bi sledili teoriji in načrtu reprezentativne vlade, kakor je to zapovedano v naši ustavi, da imenujejo kandidate na strankinih konvencijah, dobili bi dobre in nepristranske kandidate.

TROCKIJ POZVAN PRED SODIŠČE.

Nasprotniki sedanjemu ruske-mu režimu se bodo morali zagovarjati pred tozadevnim komitejem. — Nj izključeno, da bi ne bili kaznovani s pregnanstvom v Sibirijo.

Riga, Latvija. — Ruska vlada poroča v moskovski Izvestiji, da so Leon Trockij, Gregor Zinovjev in M. Pyatakotiv, zašli predaleč s svojim nasprotovanjem sedanjemu režimu in napadom na to, kar se je ukrenilo na konferenci komunistične stranke. V sled tega, tako se glasi poročilo, se bodo omenjeni trije morali zagovarjati pred tozadevnim odborom. Zaslisevanje se bo vršilo 20. oktobra. Odlok odbora, ki bo nasprotnike zasliševal, bo predložen na konferenci komunistične stranke, ki se bo vršila 25. oktobra.

Obdolženi se bojijo hude kazni namreč pregnanstva v Sibirijo, izključitve iz stranke, ali več letne ječe. Opozicija, ki je zadnje čase pridobila mnogo novih pristašev, je imela nedavno v Leningradu svoje seje, katerih se je udeležilo 34.180 komunistov; 1600 govornikov je nastopilo — 135 izmed teh je bilo voditeljev opozicije.

Poročilo pravi, da je množica, ki je poslušala izvajanje govornikov, aplaudirala govornikom, ki so se potegovali za sedanjost vlado; Trockija in Zinovjeva, ki sta najboljša govornika kar jih ima sovjetska vlada v Rusiji, je množica potegnila raz govorniškega odra — in to v več slučajih. Pri nobeni seji niso odobrnavili resolucije, predlagane po skupini, ki nasprotuje režimu.

Vsi znaki kažejo, da je ljudstvo naklonjeno sedanjosti vladi, ki bo gotovo obračunala z voditelji opozicije, katerih strah je opravičen.

Opozicija si je veliko prizadevala, da bi dobila vojaštvo na svojo stran, česar pa ni dosegla. Poročilo pravi, da ima Stalin celo situacijo pod kontrolo.

ROMUNSKA KRALJICA BO V CHICAGI PET DNI.

Chicago, Ill. — Romunska kraljica se bo mudila v našem mestu štiri ali pet dni. Semkaj pride okrog 21. novembra, najkasneje do 26. novembra, ko se bo vračala od obali Pacifika, kjer se bo tudi nekaj časa mudila. V Washingtonu bo položila venec na grob George Washingtona v Mount Vernon, pa tudi na grob nepoznanega vojaka na Arlington pokopališču.

Kraljica ima seboj 50 kovčgov. Krila ne nosi kratka, temveč deset palcev od tal. Romunska kraljica imenujejo najlepšo kraljico v Evropi, pa tudi pravi, da je najlepše oblečena čimprej more na upravo lista.

MAJ. GEN. H. A. SMITH.

Glasom naznanila vojnega departamenta je bil Brig. Gen. Harry A. Smith, katerega vidimo na sliki, povznan za "Major General" in prišel na mesto pokojnega Maj. Gen. Robert L. Howze.

POTEK KONVENCIJE V DETROITU.

Organizirano delavstvo odobrava vojaško trenažo za mladino. — Al Smith-a ne potrdijo za predsedniškega kandidata.

Detroit, Mich. — Na 46letni konvenciji Ameriške delavske federacije v Detroit, Mich., so delegati odobraval vojaško vežbanje za mladeniče, po njih mnenju, je to koristno za razvijanje ameriške mladine. Resolucija, v kateri se je predlagalo Al Smitha za predsedniškega kandidata, pa ni bila sprejeta.

Resolucija se je glasila, da dežela potrebuje na krmlilu moža, ki bi bil sposoben za legistatorja, ki je s svojim delovanjem že dokazal, da so mu pri srečanju interesov ljudstva, in ki varuje principe demokracije. Kot takega moža smatrajo Al Smitha. Resolucija pa ni bila sprejeta, Matthew Woll, podpredsednik Federacije, je rekel, da ameriško ljudstvo sedaj ne vodi predseniške kampanje, zato ne more biti Smith predsedniški kandidat. Poleg tega je pa tudi Smith sedaj kandidat za guvernerja države New York, kot tak pa ima podporo newyorskere Federacije, poleg tega mu je tudi naklonjeno veliko število neorganiziranega delavstva.

VOJAKI KAZNOVANI; OBDOLEŽENI POŽIGA.

Lawton, Okla. — Trinajst vojakov, ki so priznali, da so za šalo podtaknili ogenj v Fort Sill, Okla., kjer je požar napravil 2 milijona dolarjev škode, je bilo obsojenih na večletno ječo, in sicer najmanj so dobili po 2 leti in največ 32 let.

Mexico City, Mehika. — Iz Iguala v državi Guerrero poročajo, da so oblasti aretirale deset voditeljev katoličanov. Kot vzrok navajajo, kakor navadno, da so podpirali ljudstvo.

KRIŽEM SVETA.

Tokyo, Japonsko. — Govor, ki ga je izvajal gen. John Pershing nedavno v Philadelphiji, v katerem je svaril pred še nadaljnjo redukcijo v armadi, je našel odmeva na Japonskem. Japonski militaristi so brž porabili to priliko v svoje namene in opozorili japonsko vlado, naj tudi ona misli na svojo obrambo.

Margate, Anglija. — Prizadevanje komunistov v Angliji, da bi se združili z delavsko stranko, se je izjalovilo. Pri tozadevnem glasovanju na šestindvajseti letni konferenci, je bil predlog za združenje poražen z 2.706.000 proti 349.000 glasovom.

Mexico City, Mehika. — Po 1. novembru ne bo nobenemu tujeu dovoljeno v Mehiko, kdor nima tozadevne izkaznice, katere izdaja vlada. Tozadevni nalog so dobili pristaniški uradniki in vsi tozadevni uradi ob meji.

Chicago, Ill. — Leonard Kozlawski, star 9 let, 474 Wood cesta, je bil ubil na dvorišču, kjer je naložen kup lesa, na katerem je deček skakal, ki se pa zruši in dečka pokoplje po seboj ter dobesedno zmečka. — San Francisco, Cal. — Ogenj je izbruhnil v Frisco, kjer je uničil štiri žage in napravil 1 milijon dolarjev škode.

ČEHI BODO DALI TUDI NEMCEM SEDEŽ PRI VLADI.

Dunaj, Avstrija. — Čehoslovakijska namerava formirati novo vlado, v kateri bi imeli tudi Nemci besedo. Novi kabinet bo sestavljen po načrtu predsednika Masaryka, ki hoče na vsak način tudi Nemce v vlado. Glasom poročila, bodo dobili trije Nemci mesta v kabinetu. Le mladi čehoslovski fašisti nasprotujejo novi vladi.

VELIKO ZANIMANJE RUŠOV ZA AVIJATIKO.

Pariz, Francija. — Sovjetska vlada se zelo zanima za razvijanje avijatike. Rusija je kakor nalašč dežela za trgovsko avijatiko. Razdalja je velika, železnice pomanjkljive, torej je araplan za Rusijo neprecenljive vrednosti. Ena izmed najvažnejših zračnih linij je ona, ki veže Moskvo z Berlinom, dalje s Parizom, Londonom in zapadno Evropo.

Izšel je KOLEDAR "Ave Maria" ZA LETO 1927.

Letošnji koledar je krasna knjiga. V njem je opisana obširno evharistični kongres s številnimi slikami. Zanimiva so poročila iz slovenskih naselbin, kakor tudi vse ostalo čtivo. Rojkom ga prav tople priporočamo, da sežejo pridno po njem. Stane s poštnino vred samo 50c. Naroča se od:

AVE MARIA, Box 443. Lemont, Ill.

NAČELNIK "GRAND ARMY."

Slika nam predstavlja Franka Walsha, tovarnarja v poklju iz Milwaukee, Wis., ki je bil nedavno izvoljen vrhovnim načelnikom "Grand Army of the Republic" v Des Moines, Ia.

VUČANG V ROKAH KANTONCEV.

Mesto so zavzeli po noči, vojaki so plezali preko zidu. — Po ulicah je bilo vse polno trupel. — Gen. Liu umorjen.

Vučang, Kitajsko. — Nepričakovano, ko so obhajali v mestu obletnico revolucije, so kantonske čete v noči preplezale zid in zavzele mesto, padlo je veliko žrtev, po ulicah je ležalo vse polno trupel. V soboto je krožil nad mestom aeroplan, letalec je metel doli letake na katerih je bilo napisano, da za vse trpljenje, ki ga ima ljudstvo, je odgovoren en človek — kar mi hočemo, je tega človeka. Njegove vojake ne bomo nadlegovali, tudi ne bomo storili nič hudega njegovi družini. Ko so se vojaki, ki so stražili mesto zavedli, da je že sovražnik med njimi, se niso upirali, temveč večina njih je pristopilo k revolucionarjem. Generala Liu-ja so ustrelili.

BITKA MED "GANGSTERJI." DVA MRTVA.

Chicago, Ill. — V pondeljek popoldan sta zopet padla dva "gangsterja". — Earl Weiss, voditelj skupine banditov, in Patrick Murray, brat bootleggerja in poštnega roparja Jamesa Murraya. Ustreljena sta bila od krogel iz strojnice, s katero je nekdo streljal iz sobe drugega nadstropja na 740 North State cesti. Morilci so zbežali, strojnico so pozneje policisti našli. Murray je bil zadet od osmih strelcev, Weiss pa od dvanajstih. Težko ranjen je bil tudi W. W. O'Brien, prominentni advokat, katerega so tudi imeli na pikli. Lahke poškodbe sta zadobila še dva druga. Vse prizadevanje policije, da bi izsledili storilce, ni imelo uspeha. Vsa ta banda je dobro organizirana in ima svoja skrišališča, kjer se čuti varna.

Chicago, Ill. — Ogenj je izbruhnil na 403-7 W. Superior cesti in uničil 15 avtomobilov. Škoda je cenjena na 25.000.

Iz Jugoslavije

BESEDA S SLOMŠKOVEGA GROBA. — KMETSKO LJUDSTVO ROMA NA GROB SVOJEGA PRIJATELJA IN UČENIKA. — DRUGE Z ANIMIVE VESTI.

Ob obletnici Slomškove smrti.

Dne 24. septembra je 64 let od tistega dneva, ko je Bog poklical k sebi svojega zvestega služabnika med slovenskim narodom, škofa Antona Martina Slomška. Slovenci se še zdaj in zdaj že vedno bolj zavedamo, kaj nam je bil ta mož božji. — Tudi dan njegove smrti ne sme mimo nas, ne da bi se spomnili svojega Slomška! Posebno slovenski kmet je nekako dolžen, spomniti se svojega prijatelja, učitelja in voditelja Slomška. Ko so se vršili letos poleti kmetijski dnevi v Mariboru, je več tisoč kmetijskega ljudstva poromalo na Slomškov grob. — Tamkaj je vseučiliški profesor prelat dr. Matija Slavič s Slomškovi besedami opisal kmetijski dom, da je na ta način sam Slomšek govoril kmetiskemu ljudstvu. Ta Slomškova beseda, podana v izredno lepem govoru dr. Slaviča, bodi za naše kmetско ljudstvo kakor testament, zato ga danes objavljamo.

Škof Slomšek in slovenski kmetijski dom. Zakaj smo prišli na grob škofa Antona Martina Slomška? Storišmo, rekel bi, to božjo pot, da se poklonimo velikemu duhu škofa Slomška, ki je tako ljubil, tako cenil in tako proslavljal slovensko kmetisko grudo, slovenski kmetijski dom, slovenski kmetijski stan. Ali ni tedaj prav, primerno in dostojno, da kot kmetijski počastimo z vdano hvaležnostjo Slomška kot vernega sina, kot iskrenega prijatelja in ljubitelja slovenskega kmetijskega doma?

Slomškova ljubezen do kmetijskega doma. Sree se mi topi veselja in ginjenosti, ko zasledujem po Slomškovih spisih, s kako nežno ljubeznijo je govoril in pisal Slomšek o vsem, kar je v zvezi s kmetiskim življenjem. Božji Zveličar Jezus Kristus je živel v krasni božji naravi Sv. dežele in obdudoval tam lilije na polju in ptice, gledal pastirje in njih ovčice ter najlepše prispodobne in prilike jemal iz tega življenja pod milim nebom. Slomšek je zagledal luč sveta kot kmečki otrok, bil položen na slamico v preprosti zibelki, v zgodnji mladosti je opravljal kmečke opravila. Kot učen pisatelj, vzgojitelj, duhovnik in škof je pisal in govoril z najlepšimi besedami in prispodobami iz kmečkega življenja.

O svojem domu, o svoji domačiji, o grudi, ki ga je rodila, je govoril tako-le: "O srečni dom, kdo bi tebe ne poželjeval! Prelepa domovina, kdo bi te ne ljubil! Kakor sem se svoje dni kot mlad dijak po morji peljal in sem kratko časa v pustem primorskem mestu bival, v goli, kameniti okolici, in se povrnil v svojo drago domačijo, ugledal zelene gaje, rodovitno polje in vesele vinske gorice, od veselja sem se razjokal in poljubljaj zemljo, na kateri je močesti in uničil 15 avtomobilov. Škoda je cenjena na 25.000. Slomškovi starši so imeli

kmetisko posestvo, zraven so opravljal tudi usnjarsko rokodelstvo. Svojega kmetijskega stanu se Slomšek ni nikdar sramoval, pa tudi ne slovenstva. S ponosom se je zavedal vedno svojega pokolenja in delal za slovenstvo, ko so mu to nekateri tudi hudo zamerili. Rekel je: "Slovenka - me je rodila, Slovenka me je dojila, naj me slovensčina tudi sina hvaležnega ima. Zemljo materino obdelavati želim, dokler nekdanj v materini zemlji počivam, ako bo božja volja tako."

Težka nesreča v železniški delavnici.

V državnih železniških delavnicah v Mariboru se je dogodila težka nesreča. Na delavca Vinca Cerarja se je zrušilo nad njim viseče železje ter ga težko poškodovalo. Zlasti resne so poškodbe na glavi. Rešilni oddelek ga je prepeljal v bolnico.

Smrtna kosa.

Na Babnem je umrl dne 19. m. m. g. Alojzij Mirnik, 32letni sin posestnice gospe Mirnikove. Umrl je bil blag človek, ustanovitelj celjskega orlovskega odseka in zelo agilen v vseh naših organizacijah. Lani je družini pobrala smrt očeta, pred kratkim je umrla sestra, med vojno je pa padel na bojnih poljanah drugi sin, tako da je sedaj mati ostala z dvema hčerkama osamljena.

Del žirske župnije

v zasedenem ozemlju in sicer vasi Gornji in Spodnji Vrsnik, Osojica in Breznica ter nekaj drugih posestnikov pripade sedaj v oskrbovanje ledinske župnije, kjer so po dolgem času dobili požrtvovalnega župnega upravitelja preč. g. Janka Zagarja, bivšega kaplana v Idriji.

POLEG TVOJEGA NASLOVA NA LISTU JE DATUM, DO KEDAJ IMAŠ PLAČAN LIST.

Ako ti je potekla naročnina, ponovi jo, ker izdajanje lista je v zvezi z velikimi stroški.

DENARNA NAKAZILA

ZA JUGOSLAVIJO, ITALIJO itd.

Vaša denarna pošiljatev bo v starem kraju hitro, zanesljivo in brez odbitka izplačana, ako se poslužite naše banke. Dinarje, ozir. lire smo večeraj pošiljali po teh-le cenah:

500 Din	\$ 9.45
1.000 Din	\$ 18.60
2.500 Din	\$ 46.25
5.000 Din	\$ 92.00
10.000 Din	\$ 183.00

100 lir	\$ 4.45
200 lir	\$ 8.60
500 lir	\$ 20.50
1.000 lir	\$ 40.00

Pri večjih svotah poseben popust. Poštnina je v teh cenah že vračunana.

Zaradi neustojnosti cen je nemogoče vnaprej cene določevati. Merodajne so cene dneva, ko denar sprejmemo. Nakazila se izvršujejo po pošti ali pa brzojavno.

IZVRŠUJEMO TUDI DENARNE POŠILJATVE IZ STAREGA KRAJA V AMERIKO.

Pisma in pošiljke naslovite na:

ZAKRAJŠEK & ČEŠAR

455 W. 42nd ST., NEW YORK, N.Y.

NE ČAKAJ, da pride kdo po naročnino v hišo; ako ti je potekla naročnina, pošlji jo sam, čimprej moreš na upravo lista.

AMERIKANSKI SLOVENE

Prvi in najstarejši slovenski list v Ameriki.

Ustanovljen leta 1891.

Izhaja vsak dan razen nedelj, ponedelj in v nedeljo in praznikih.

Issued daily, except Sunday, Monday, and the day after holidays.

Izdaja in tiska: EDINOST PUBLISHING CO. Naslov uredništva in uprave: 1849 W. 22nd St., Chicago, Ill. Telefon: Canal 0098.

Published by: EDINOST PUBLISHING CO. Address of publication office: 1849 W. 22nd St., Chicago, Ill. Phone: Canal 0098.

Naročnina:	Subscriptions:
Za celo leto \$5.00	For one year \$5.00
Za pol leta 2.50	For half a year 2.50
Za Chicago, Kanado in Evropo:	Chicago, Canada and Europe:
Za celo leto 6.00	For one year 6.00
Za pol leta 3.00	For half a year 3.00

DOPISI važnega pomena za hitro objavo morajo biti doposlani na uredništvo vsaj dan in pol pred dnem, ko izide list. — Za zadnje številko v tednu je čas do četrtke dopoldne. — Na dopise brez podpisa se ne ozira. — Rokopisov uredništvo ne vrača.

Entered as second class matter November 10, 1925, at the post office at Chicago, Illinois, under the Act of March 3, 1879.

Nove politične grupacije v Evropi.

Evropska javnost je zopet zainteresirana po dveh važnih dogodkih v zunanji politiki. Veliko pozornost je na eni strani vzbudilo dejstvo, da sta se zastopnika Francije in Nemčije, gg. Briand in Stresemann sešla v francoski vasi Thoiry ob švicarski meji ter se več kot dve uri zaupno pogovarjala. To bi pomenilo popoln preokret v francosko-nemški odnosih. Na drugi strani pa je Mussolini naznanil, da je Italija navezana na Anglijo. Italijanske politike cilj je, iti ob strani Anglije ter izolirati Francijo ter izpodrinuti njen vpliv v Sredozemskem morju in v Orijentu. Francija je brez dvoma čutila to tendenco svojih obeh zaveznikov ter išče prilike in možnosti, najprvo sporazumeti se in nato zvezati z Nemčijo ter tako ustvariti v kontinentalni Evropi skupno z državami Male Entente silo, ki bo izločila v Evropi in angleški in laški vpliv. To tendenco je Briand s sestankom v Thoiry-ju naznačil ter s tem posebno razburil italijansko javnost.

Dejstvo je, da se Francija in Nemčija dogovarjate in pogajate. Kak obseg imajo ta pogajanja in dogovori, ni mogoče trdit, ker se take reči ne obešajo na veliki zvon. Francoski publicist Jules Sauerwein je v holandskem "Telegrafu" priobčil o teh pogajanjih članek, ki vsebuje med drugim te-le zanimivosti:

"Stojimo ne samo pred sklepom mednarodnega pakta, ampak tudi pred novimi pogajanjmi za kartel premoga in železa. Vrh tega bi se skoro imel podpisati sporazum obeh držav o kemični industriji. Gospodarski cilj teh pogajanj je pa seveda mnogo večji in važnejši. Če se doseže gospodarski sporazum, imamo vse pogoje za ustvarjanje zapadno-evropskega industrijskega bloka, s katerim se bodo lahko združili francosko-nemški politični in vojaški sporazumi. To pa pomeni ustvarjanje nove evropske kontinentalne sile, ki bo važen element v evropski politiki. Ta nova politika ne bo ustvarjala nobene novega imperializma, ampak bo v Evropi dala življenje političnemu in industrijskemu kartelu, ki bo najboljša garancija za mir in blagostanje kontinenta. Potem ne bo več govora o križarski vojski proti sovjetski Rusiji. Ko se bo sovjetska Rusija videla pred tem blokom, bo prisiljena, svoj sistem tako preurediti, da bo omogočeno rusko sodelovanje v življenju Evrope. — Avstrija bo v tej kombinaciji imela svojo vlogo, ne da bi bilo treba sprožiti vprašanje priključitve."

Sauerwein vprašanju priključitve Avstrije Nemčiji ne dodaja važnosti, oziroma negira, da bi kdo na to mislil. Drugače sodi Italija. Turinska "Stampa" prinaša alarmanten članek svojega dunajskega dopisnika o nevarnosti priključitve. Pravi, da Avstrija nima glave, ker Dunaj je v rokah social-demokratov, ki province nimajo za seboj. Zato avstrijska provinca iz nacionalnih razlogov teži k Berlinu. Pravi: "Italija ima na svojih mejah skoro milijon Nemcev, ki bi vsak čas mogli udariti čez mejo na Brennerju in na Jadrano. Pri tem bi Nemčija — Franciji na ljubo — bila bolj obzirna do Jugoslavije, ko bi ji popravila mejo od Triglava do morja ter dobila njeno prijateljstvo." Nato poudarja, da se pripravlja pot za izboljšanje odnosov z Madjarsko in med Nemčijo in Češkoslovaško ter končuje: "Radi tega ne preostaja Italiji nič drugega, kakor čim tesnejši sporazum z Anglijo, ki mora v lastnem interesu iskati protiuteži francosko-nemškemu bloku, kateri pomeni za angleško svetovno gospodstvo največjo nevarnost."

Londonski "Daily Telegraph" pa poroča, da se zelo dela na tem, da bi se Anglija in Italija zblížale. Očividno je poročilo angleškega lista od prvih krogov rimske diplomacije inšpirirano. Sestankom med Briandom in Stresemannom se pripisuje največja važnost ter se odkrito poudarja, da je treba računati s priključitvijo Avstrije Nemčiji. "Če se Avstrija priključi Nemčiji, pomeni to za Francijo priključitev sedem milijonov Nemcev Nemčiji. Za Italijo pa pomeni to, da nima več za soseda 7 milijonov Avstrijcev, ampak 72 milijonov, in pa da so se meje Nemčije premaknile od Bavarke na Brenner." Članek izraža možnost, da bi bilo pričakovati, da bi Francija, skupaj s Poljsko in Češkoslovaško, Italijo v tej točki podpirala.

Dodaja pa: "Če pa nastane nov načrt v sporazumu med Nemčijo in Francijo, bo pa s tem izpodkopan eden temeljnih kamnov italijanske politike. V tem slučaju bo seveda Italija od svoje strani vpoštevala možnost nove grupacije."

Kakor poročajo angleški listi, sta se Mussolini in Chamberlain sestala že te dni v nekem italijanskem pristanišču. Znamenje, da hoče prehiteti Brianda, ki mu doma z nacionalistično propagando hočeta preprečiti njegov načrt. Vsekakor se je Evropa začela na novo orijentirati. Iz prijateljev postajajo nasprotniki, večerajšnji sovražniki pa morda jutrišnji zavezniki.

Čeravno nam je za sedaj treba biti še nekoliko rezerviranim v pričakovanju glede uspehov teh načrtov, vendar moramo priznati, da bi uresničitev načrta, ki se pripisuje Briandu in Stresemannu, pomenila udejstitev Napoleonovega kontinentalnega bloka, ki si ga je ta genialni politik in vojak zamislil pred več kot sto leti. Kakor je Napoleonova zamisel kontinentalnega protiangleškega bloka temeljila na gospodarski potrebi tedanje Evrope, tako je tudi sedanjim načrtom podlaga: gospodarska vzajemna pomoč Francije, Nemčije in zaveznih držav. Napoleon je hotel izvesti svoj načrt s tem, da bi pod svojim vodstvom združil evropske države v gospodarsko enoto. Bil je za to prešibak. Francosko-nemški blok pa bi štel nad 100 milijonov ljudi, države z najboljšim vojaštvom, z najboljšimi financami in industrijskimi silami. Na vsak način bi ustvaritev takega bloka pomenila prelom vseh tradicij v evropski politiki zadnjih 100 let, pomenila bi popolnoma novo orijentacijo Evrope.

BESEDA K "NAMIŠLJENEMU BOLNIKU" VESELOIGRI V TREH DEJANJH.

(Privredilo društvo sv. Neže 826 Reda Kat. Borštarnic v Chicagi, vprizoril Kat. Dram. Klub istov. t. Režiser: Mr. Joe Fajfar.) Chicago, Ill.

Kat. Dram. Klub čikaški je pričel z "Namišljenim bolnikom" svojo zimsko sezijo. Ko sem dobil vabilo v roke, sem se razveselil: Dram. klub ima zaupanje v svojo moč, izbral si je igro, ki so jo igrali že na vseh svetovnih odrih. Igro znamenitega Molierja, francoskega komedijanta. Razveselil sem se, obenem pa me je le navdala tiha bojazen: ne bodo je kos. Se profesionalni odri se je nekoliko boje, ker je le slika vzeta iz pretečenih stoletij francoskih. Tem težje jo je spraviti na diletantski oder, ki večkrat nima ne prave scenarije, ne pravih kostumov. Vseeno reči moram: Dram. Klub se je postavil z njo. Ni se ravno postavil v vseh svojih igrah, toda celotna slika je bila povoljna.

Junak vesele igre, Mr. Mencinger, jo je tako dobro zadel in se tako uživel v svojo vlogo, da smo ga res uživali, se mu iz srca smejali; mislim, da bi bil sam Molier z njim zadovoljen pred dvostlet leti, pa tudi večji poklicni odri bi se ga ne branili prav nič. Dram. Klubu čestitava, da ima tako moč. Za njim je najbolje igral Mr. Avguštin. Kakor bi gledali pred seboj pravega mladega dohtorčaka, ki mu nekoliko manjka v butici, brihtnost mu gleda samo z brkic in las, v vsem svojem kretanju pa je nerodna klada. V svoji ljubezenski izjavi bi se bil morda lahko bolj razgorel, drugače je v vsem pogodil. Oče njegov, Mr. Skala, je bil tudi veren oče svojega sina. Zateleba v svojega potomca, nadušljiv starček, do neumnosti zavezan v važnost in vzvišenost svojega poklica, prav kakor so nobel očetje, v svojem sinčku

vidi samo sebe. Toda ali ni časih nekoliko preveč obračal pozornost gledavcem nase in to v trenutkih, ko je imela glavno besedo druga oseba? — Argonov brat: Mr. Albin Zakrajšek. Dober v drugem dejanju, pri tretjem dejanju pa je pretiraval, ne ravno preveč, ravno toliko, da smo vedeli. Gospodu Albinu ni toliko do brata, da bi ga ozdravil namišljene bolezni iz dohtorskih krempuljev, temveč mu je predvsem, da bi občinstvo pripravil do smeha. Kakor hitro pa zaide igralec z odra in iz vloge, je po njem. Gledavci nismo videli v njem več to, kar bi morali videti. — Argonovega brata — dobrovoljčka, videli smo g. Albinu, kot ga lahko vidimo vsaki dan v tiskarni "Edinosti." Zdi se mi, da je to še Mr. Mencingerja motilo. V začetku 3. dejanja je prišel precej iz tira. Drugače je še precej igravca g. Zakrajšek! — Cleante. — Mr. Bicek, je igral povojno, nekoliko preveč lešen je bil za svojo vlogo, vsaj meni se tako zdi. — Navadno so ljudje, ko jih popade bolezen ljubezni, vse drugačni. Tudi Angelika — Miss Janesheva, je bila suha, nema, brez življenja. V prvem dejanju, ko ji oče razode svoje sklep, zakaj se ni bolj razvnela, kakor bi se razvnela, če bi se ji v resnici zgodilo kaj enakega? Ko sta prišla snubeč, gospoda dohtarja, kje je bilo ogorčenje, kje mržnja, kje jeza do Tomaža, do očeta, do vseh, do vseh, kar jih je bilo v hiši? In v tretjem dejanju! Oče ji je umrl. Zakaj se ji ni raztrgalo srce v obupni žalosti? Padla bi naj bila na očeta in jokala, jokala, da bi nas pretresalo. Nič. Morda režija ni bila tako dobra, ali se pa ne zna gospodična življati v vloge? — Toinetta — Miss Paulina Grilova, — jo je še kolikor toliko pogodila. Pa tudi ni bilo, kakor bi moralo biti. Nekoliko preveč se je silila v ospredje; pisatelj

ji ni dal toliko, kot si je sama vzela. Premalo služkinje je bilo v njej. Res, da je služkinja posebne vrste, obnaša se, kakor je gospodinja v hiši, to je hotel tudi pisatelj. Ni pa hotel, da bi bila tako mogočna kot je bila gospodična, tako visoka kot je bila gospodična in tako samozavestna kot je bila gospodična. Nobena služkinja, tudi, če je še tako "gospodinja," ne bo taka. — Purgon — Mr. M. Kobal, je bil dohtar po volji božji in volji Molierjevi. Enako notar in lekarnar — Mr. Pernich. Prav kakor so gospodje te sorte. Ponosni, vestni, toda neizprosni, če jim kdo meša poklice in račune, Tudi Miss Kavčičeva je dobro podala sestrsko ljubezen, ki ji ni prav nič za srečo in blagor sestre, temveč jo ob prvi priliki izda.

Te so bile osebe v igri. Ena je še: Belina, žena Argantova, ki se ji je pa ponesrečilo v vsem. Ni zadela žene, ni zadela mačehe, ni zadela intrigantke, intrigantke, ki ji ni prav nič do moza, ki kaže samo hinavščino in zavratnost in pohlep po mastni zapuščini. — Morda je prepoštena, da bi se mogla živeti v tako grdo vlogo, kot jo je poveril pisatelj Belini. Hudoobna bi morala biti, hudoobna do hčerke in moza, služkinji je prijazna le zato, ker jo rabi v sredstvo svojim podlim nameram. In v zadnjem dejanju bi se bil moral razodeti njen značaj v vsej goloti in nesramnosti, pa je bila tako nedolžna in lepa. — Samo oni "hvala Bogu" in krič "uuu" nam je povedal, da ni marala za moza.

Mislím, da je bilo sploh premalo časa za popolno režijo igre. Kakor sem zvedel, so pričeli z vajo šele pred poltrigem mesecem in vsak teden so imeli vajo. Torej morda deset vaj vsega skupaj. Še na poklicnih odrih imajo več vaj, ko so vendar izurjeni igrači; na takem diletantskem odru bi morali pa že večkrat priti skupaj. Režiserju bi priporočal Skrbniškovo knjigo o "Diletantskem odru." Dobi jo v knjigarni Edinosti. Tam bo našel poglavje o izbiranju igre.

"Namišljeni bolnik" je bil sicer dobro izbran. Pa bi ga moral vendar nekoliko preokrožiti. Tujke, ki jih naše ljudstvo ne razume, ven! Višje slovenske besede, ki jih ne razumejo ne igrači, ne gledavci, ven! Pravi: menica! Stavim, da ni nihče v dvorani vedel, kaj je to. In vendar jo rabimo vsako minuto. "Ček" pravimo po naše. Kaj bi tisto visoko slovensko mled, s špičastim "i" in sikajočim "s." Po domače jo udari, kakor ti oče in mati govorita doma. "Sema," "Avša," ne pa oni neumni "ignorant, ignorant, ignorant" preoblečenega dohtarja v zadnjem dejanju. Tiste besede o Molierju bi bil pa lahko prav popolnoma izpustili. Pomen so imele samo za oni vek, ki je o neobupni poznal Molierja, brez božnega komedijanta, ki sta ga preklinjala svet in cerkev. Naše ljudstvo ne ve, kdo je bil. — Tudi vloge ni prav razdelil g. režiser. Vloge bi bil moral razdeliti po zmognostih in naravnih dispozicij (na vse bi bil moral gledati, na glas, značaj, kretanje bi moralo biti. Nekoliko preveč se je silila v ospredje; pisatelj

talčevo omarco? Šepetalčeva omarca pač ni zato na odru, da bi podpirala igralčevu neznanje. Saj so pri vseh treh dejanjih naprej in naprej strmeli vanjo. Pa da bi še ne bili tako gluhi, bi se bilo! Tako pa je časih šepetalec tako "šepetal," da ga je silila Mrs. Banič, ki je pri vstopu dvorane vstopnino pobirala.

Toliko. Malenkosti, ki pa niso tako malenkostne. Napisal sem jih zato, da bi se zavedal Dramatični Klub svoje naloge in se od igre spopolnjeval. Če mu ni za oder in umetniško uprizorjanje, mi bo zameril, če mu je za splošno, se mi bo zahvalil. Z veseljem čakamo nedelje, ko se bo zopet pokazal. Zakaj moč je v njem in korajže in te korajže se pred vsem veselimo. Rev. A. U.

O SHODU DRUŠTEV S.N.P.J. NA CHISHOLMU.

Chisholm, Minn.

Mr. John Sterle, ugledni in zavedni katoliški naš rojak na Chisholmu nam piše:

"Ko sem pred kakimi tremi meseci bral v Amer. Slovincu dopis iz Chisholma, v katerem je dopisnik protestiral proti bogokletni pisavi v "Prosveti" ter obenem že takrat zapisal, da bodo zavedni Slovenci obrnili hrbet takemu listu in klikli, ki se okrog lista zbira, tedaj sem si mislil, ali ta dopisnik res tako dobro pozna tukajšnje Slovence, da si upa to zapisati.

V nedeljo, dne 3. oktobra pa sem se prepiral. Že v petek in soboto so bili po vsem mestu in rudnikih raznešeni veliki lepaki oziroma vabila in naznanila, da se bo vršil na Chisholmu v Recreation Building velikanski shod, katerega sklicujejo tri tukajšna društva SNPJ. Naznanjeno je bilo, da pride ta dan na Chisholm sam predsednik SNPJ, Cankar. Ako tako velika glava ne bo imela uspeha, kdo ga pa bo. Toda, ko je pa bil v nedeljo, dne 3. okt. ob 2. uri popoldan shod odprt, se je zbrala v dvorani — velikanska množica — kaj še, bilo je skupaj z vsemi radovedneži okoli 50 ljudi. Na mesto Cankarja, ker tega ni bilo, se je pa prikazal Zaitz. Zaitz je v svojem govoru jadrkaval o veliki nezavednosti. Pa res chisholmski Slovenci so imeli priliko, da slišijo takega znamenitega govornika kot je Zaitz, pa ostanejo doma. Zaitz je med drugim jadrkaval, da ko so imeli klerikalci v Chicagi evharistični kongres, je bilo tam zbranih stotisoče ljudi, ko je bil v Filadelfiji dvoboj med Dempseyem in Tunneyem, je bilo nad stotisoč ljudi. Tukaj na Chisholmu pa pride slavni govornik, pa se nikdo ne briga za njega. To je pa res hudo, tako da bi mu takoj počilo zajetje srce, ko bi kaj pomagalo. Tukajšnji širokokljun, ki je jako modra ptica, ne čivka zastoj za pomoč iz Chicage, ker se čezdalje na slabše obrača. Da, da, ljudstvo je spregledalo in je, kot izgleda, začelo puščati vas. Zato si pa morate misliti, kako je hudo za široko-kljuno ptico, ako župce ne bo. Vsaka stvar en čas trpi, tako tudi vaša nadvlada. Ljudje so spregledali in prišel bo tudi za vas prej ali slej konec.

Troplu ubitega so našli naslednji dan ležati poleg kleti v mlaki krvi, zraven pa več okrvavljenih in zlomljenih kolov. Poleg trupla je bila na tleh glavna ruta, ki je izdala Marijo Nemec. Prvotno je vse tajila, polagoma pa je zločin priznala ter izdala tudi druge. V zaporu je bila Nemec zaprta skupaj s Trstenjakovo. Dometni sta se, da božeta okrivili sina umorjenega, češ, da jih je on najel, naj mu ubijejo očeta. Njuna nakana pa se je ponesrečila, ker sta Ivanuša izpovedala vse po resnici.

Granata ubila dve osebi. V vojaškem skladišču v Nišu je nedavno popoldne na došedaj še nepojasnjen način eksplodirala bolgarska granata kalibra 75 mm. Nesreča je zahtevala dve človeški žrtvi. Ubit je bil neki vojak in en ruski begunec, delavce tehniškega zavoda v Kragujevcu, ki je bil slučajno takrat zaposlen v skladišču.

Smrtna kosa. Na Dolu je umrl g. Davorin Štakornik, fotograf in hišni posestnik. Zapuščil je več nepreskrbljenih otrok.

ŠIROM JUGOSLAVIJE.

Kroglo si je poglala v usta in potem še v desno sence 21-letna Srečka Petelinova, pastorka gostilničarja V. Gleščiča na Vrdeli. Prepeljali so jo v bolnico v obupnem stanju. Doma ne vedo, kaj bi bilo pravzaprav spravilo mlado Srečko do tako nesrečnega koraka.

Mariborska porota. — Umor v vinogradu. Posestnik Leopold Proter iz Vodrancev je že dalje časa opazal, da mu nekdo krade vino iz njegove kleti v Vitanu, kjer je imel vinograd. V noči od 8. na 9. maja 1926 se je hotel prepričati, kdo zahaja v njegovo klet ter je iz Vugmetincev domov grede obiskal vinograd. V kleti je našel svojo deklo Marijo Nemec, njeno prijateljico Ano Trstenjak ter zloglasna pretepača: 21letnega Vincenca in 19letnega Martina Ivanuša. Marija Nemec je ucradla gospodarja ključ od kleti, povabila svoje prijatelje ter so po cele noči popivali. Proter je zalotil nepovabljenega goste v trenutku, ko so si natakali vino v izpraznjeno steklenico. Ves razjarjen je vstopil, pograbil svojo deklo za lase, ji potegnil pri tem robec z glave, nato pa je sunil ven še Trstenjakovo. Oba fanta sta bila zunaj ter sta se skrila, ko sta videla prihajajočega gospodarja.

Ženski sta pričeli kričati in klicati na pomoč. Ivanuša sta priskočila in obe Nemec in Trstenjakova sta ju vzpodbujali z besedami: "Udrite ga, le udri ga, vzemi nož, zakolji vraga, kar zakolji ga!"

Ivanuša sta pričela ucinati po Proterju s trsnimi koli ter sta prenehala šele, ko je ležala žrtev na tleh mrtva. Lobanja je bila na več mestih prebita in smrt je nastopila v trenutku vsled otrpnenja možganov. Ko je Martin Ivanuš mlajši po ženo na tleh ležečem Proterju, je priskočil Vincenc ter hotel brata odtriniti v stran, toda Marija Nemec in Trstenjakova sta ga držali ter klicali Martinu: naj ga le ubije.

Truplo ubitega so našli naslednji dan ležati poleg kleti v mlaki krvi, zraven pa več okrvavljenih in zlomljenih kolov. Poleg trupla je bila na tleh glavna ruta, ki je izdala Marijo Nemec. Prvotno je vse tajila, polagoma pa je zločin priznala ter izdala tudi druge. V zaporu je bila Nemec zaprta skupaj s Trstenjakovo. Dometni sta se, da božeta okrivili sina umorjenega, češ, da jih je on najel, naj mu ubijejo očeta. Njuna nakana pa se je ponesrečila, ker sta Ivanuša izpovedala vse po resnici.

Granata ubila dve osebi. V vojaškem skladišču v Nišu je nedavno popoldne na došedaj še nepojasnjen način eksplodirala bolgarska granata kalibra 75 mm. Nesreča je zahtevala dve človeški žrtvi. Ubit je bil neki vojak in en ruski begunec, delavce tehniškega zavoda v Kragujevcu, ki je bil slučajno takrat zaposlen v skladišču.

Smrtna kosa. Na Dolu je umrl g. Davorin Štakornik, fotograf in hišni posestnik. Zapuščil je več nepreskrbljenih otrok.

Prof. F. Pengov:

LUČ IN ZDRAVSTVO.

Gospodje zdravniki naj mi ne zamerijo, če se podajam na polje, ki je v prvi vrsti pridržano njim in do katerega imajo zgodovinsko pravico. Saj je eden njihovih največjih prvakov, Pettenkofer, prvi deloval na tem polju in dosegel temeljne, trajno dragocene uspehe. On je namreč prav natančno in eksaktno preiskaval, v koliki meri da poslabšujejo razne vrste svetilk zrak po naših sobah in je prišel pri tem do zaključkov, ki nas morajo presenetiti.

Svetilke, petrolejske, špiřitovne, plinovne in druge, niso samo naše prijateljice, ker nam dajejo svetlobo, ampak se pri natančnejši preiskavi razkrinkajo tudi kot hudi

naši tekmeči in konkurentje. Od česa pa živi človek? V prvi vrsti od zraka, v drugi pa tudi od jedi in pijače. Ker je uživanje jedi in pijače mnogo bolj očividno delo nega dihanja, zato mu pripisujemo večjo važnost nego zadnjemu.

Ravno to, kar pri nas ljudem, se godi tudi pri svetilkah. Tudi te jedo in pijo. Plinska svetilka porablja plin; o tem nas jasno prepriča račun plinarne. Petrolejka porablja kameno olje in stene. Tega morda nihče ne taji. A obe svetilki tudi diha, obe potrebujejo zraka, natančno tako kakor človek. Dihati morata, če hočeta živeti, in če jima zabranis dostop zraka, vgnaneta hipoma, kakor mora tudi človek brez zraka umreti v najkrajšem času. Kakor znano, pa zrak ni enotna, homogenna snov, temveč

je zmes kisika, ogljikove kisline, dušika in še nekaterih drugih plinov v manjši meri. Vse te pline vdihavamo, izdihavamo in uporabljamo pa samo enega: kisik ali oksigen. Natančno tako se godi vsem svetilkam, ki gore z odprtim plamenom.

Da kaka snov zgori, je treba za to kisika. Izgorevanje ni nič drugega kot spajanje — in sicer kemijsko spajanje — dotične tvarine s kisikom, pri čemer nastajajo nove kemijske spojine (okisi ali oksidi); pri tem pa se vedno poraja tudi gorkota.

Petrolejka torej povziva življenjski zrak (kisik), ravno tako tudi plinovna ali špiřitna svetilka. To je prirodnoznansko dejstvo ali faktum, o kojem ni nobenega dvoma.

A pojdimo naprej! Kakor človek ne izdihava v svojih pljučih samo kisika, ampak

proizvaja istodobno tudi ogljikovo kislino in vodno paro ter ju izdihava, tako ravno tudi svetilka: porablja kisik in proizvaja ogljikovo kislino in vodno paro.

Morebiti si misliš zdaj-le, dragi prijatelj: "Lahko, da je tako! Toda vse to se gotovo vrši v majhni meri, tako da ne pride do nikakega pomena."

Pa ni tako dragi moj. Dovoli, da pozovem pred Te nekoliko števk, ki Ti dokažejo pomenljivost svetilk za našo higijeno, seveda v nikalnem smislu, številke, ki so že davno dognane, a žal v širokih ljudskih plasteh še vedno premalo znane! Vzemimo najpreje človeka!

Vsak izmed nas porabi na uro okrog 22 litrov kisika in izdihava zato 19 litrov strupene ogljikove kisline. Pri dihanju oddajamo

tudi vodno paro in ker tudi skozi kožo neprestano transpiriramo ali izhlapavamo, oddajamo vsako uro kakih 42 gramov vode. Kako se pa obnašajo nam nasproti umetne svetilke?

Navedna hišna petrolejka srednje vrste porablja na uro po 175 litrov kisika in proizvaja 280 litrov ogljikove kisline poleg 200 gramov vode; žarnica na vinski cvet (špiřit) ravna zelo podobno. Normalna plinovna žarnica pa se zadovolji z 88 litri kisika, proizvede 50 litrov ogljikove kisline in kakih 65 gramov vode, seveda v obliki pare. — Vse te številke se nanašajo na svetilke tiste velikosti, ki je najbolj v navadi po naših hišah v mestu in boljših hišah na deželi.

(Konec prih.)

719 No. Chicago St.
JOLIET, ILL.
Se priporoča slovenskemu o-
činstvu v naklonjenosti!

R. J. REYNOLDS TOBACCO COMPANY, WINSTON-SALEM, N. C.

R. PAVLOSKI
Slovenski fotografist
719 No. Chicago St.
JOLIET, ILL.
Se priporoča slovenskemu o
činstvu v naklonjenosti!

